

Verslag rondetafelbijeenkomst 'Stages voor mannelijke pabo-studenten'

Op 9 juni 2010 organiseerden SBO en APS een rondetafelbijeenkomst over stages voor mannelijke pabo-studenten. Een tegenvallende stage is een belangrijke oorzaak van de hoge uitval onder mannelijke studenten na het eerste jaar. Stages en stagescholen zijn vaak ingericht op vrouwelijke stagiaires. Het doel van de bijeenkomst is om tot nieuwe inzichten en ideeën te komen voor een stagebeleid dat aansluit op de wensen van alle studenten, dus ook de mannelijke. Tijdens de bijeenkomst werd er gediscussieerd over de noodzaak van een seksebewust stagebeleid. Vervolgens is er op creatieve wijze met elkaar gebrainstormd over mogelijkheden voor stagebeleid dat inspeelt op de behoefte van mannelijke studenten. De aanwezigen waren vanuit hun functie ieder op een andere manier betrokken bij het stagebeleid van pabo's: stagebegeleiders en schoolleiders in het po, pabo-docenten én studenten. Met dit gemêleerde gezelschap is een flinke hoeveelheid ideeën gegenereerd.

Opening door Simone Walvisch

Simone Walvisch, bestuurslid van de PO-Raad, opent de bijeenkomst met een hartelijk welkom aan alle aanwezigen en in het bijzonder de pabo-studenten. Zij haalt statistieken aan om te illustreren dat de man/vrouwverdeling in het primair onderwijs uit balans is en dat dit al begint op de pabo. Het aantal mannen dat in het primair onderwijs werkt is veel minder dan het aantal vrouwen. Er stromen beduidend minder mannen in op de lerarenopleidingen voor het basisonderwijs en bovendien is de uitval van mannelijke studenten veel groter. Na drie jaar is ongeveer twee vijfde van de jongens uitgevallen en ongeveer de helft heeft na 5 jaar een diploma op zak. Meer mannen voor de klas is belangrijk voor de verhoudingen en het gesprek in het team en voor de leerlingen. Het is belangrijk voor hen om verschillende rolmodellen te hebben en te zien dat leraar basisonderwijs niet alleen een vrouwenberoep is. Walvisch hoopt dan ook dat de bijeenkomst zal leiden tot nieuwe inzichten en ideeën.

Film: 'Goedemorgen Dames...'

Om de beleving van jongens als minderheid op de pabo en op hun stagescholen te tonen, is er een video gemaakt. In de film zijn drie mannelijke pabo-studenten aan het woord over hun opleiding en hun stage. Hun ontboezemingen over de zaken waar zij tegen aan lopen als minderheid in het po-werkveld roepen bij de aanwezigen herkenning op, maar verrassen ook. Beschouwingen als 'Vrouwen praten gemakkelijk veel over zichzelf' (over zelfreflectie) en 'Tijdens pauzes gaat het dan toch over bepaalde onderwerpen, zoals kinderen en het krijgen daarvan' (over pauzes in een team met alleen vrouwelijke collega's) zorgen voor gelach, maar ook voor knikkende hoofden in de zaal.

Jongens en de pabo

Daarna is het woord aan Luus Veecken van het SBO voor een inleiding. Zij presenteert recente cijfers over mannen in het onderwijs. Een personeelsfoto van de St. Lambertusschool van 65 jaar geleden laat zien dat het ook anders kan: het team bestaat uit zeven mannen en één vrouw. De rondetafelbijeenkomst is een vervolg op het Paboys project. Doel van dit project was de instroom van mannen op de pabo bevorderen en uitval in opleiding en het beroep voorkomen. Hiertoe zijn destijds pilots uitgevoerd waarbij het initiatief geheel bij de pabo's lag en het SBO een kleine financiële ondersteuning bood. De pabo's zijn aan de slag gegaan met verschillende onderwerpen zoals voorlichting en werving, het onderwijs op de pabo zelf, de studieomgeving en kennismaking met de praktijk. Het kennismaken met de praktijk en als onderdeel daarvan stages, is een onderwerp dat nog verder onder de loep genomen mag worden. Het is namelijk een belangrijk moment voor studenten. Het moment waarop zij echt ervaren en beslissen of het onderwijs iets voor hen is.

Bovendien wil het SBO nu ook de basisscholen betrekken. De stage is de gelegenheid bij uitstek waarop pabo's en stagescholen nauw met elkaar moeten afstemmen en overleggen. De rondetafelbijeenkomst is dan ook bedoeld als eerste aanzet om scholen en pabo's gezamenlijk aan de slag te laten gaan met seksbewust stagebeleid. Ter inspiratie geeft Veeken een aantal uitkomsten uit de pilotprojecten die betrekking hebben op stages. Factoren waardoor de stage tegenvalt hebben vaak te maken met werkomstandigheden, cultuur, aard van de stage, weinig aansluiting tussen de theorie van de opleiding en de praktijk op de school en een te dwingende stageopdracht. Het blijkt dat het onderwerp sterk leeft bij de aanwezigen. Er zijn veel reacties uit de zaal en voordat officieel het debatgedeelte is begonnen, zijn de deelnemers van de avond al met elkaar in discussie.

Debat

Vervolgens gaan de deelnemers onder begeleiding van trainers John de Haas en Henno Oldebeuvinck (beiden APS) met elkaar in debat over prikkelende stellingen:

- Onderscheid maken tussen mannelijke en vrouwelijke PABO-studenten gaat nergens over. Het gaat om de didactische en pedagogische vaardigheden en niet om de sekse.
- Als mannelijke PABO-studenten liever niet met zandvormpjes willen spelen zijn ze ongeschikt als docent.
- Meer vrouwen voor de klas leidt tot minder macho's in de maatschappij.

De groep wordt in tweeën gedeeld, en door middel van tossen wordt bepaald wie voor en wie tegen is. Deze werkvorm daagt de deelnemers uit om zaken vanuit verschillende oogpunten te bekijken. Een jury, bestaande uit Simone Walvisch (PO-Raad), Peter Velseboer (directeur APS) en Liesbeth Verheggen (AOB), benoemt de meest opvallende argumenten die genoemd worden. Een terugkerend thema in het debat is het vakmanschap dat bij alle leraren aanwezig moet zijn, man en vrouw. De vraag is alleen hoe dit vakmanschap in te vullen, rekening houdend met de diversiteit van professionals. Kwaliteit is dus erg belangrijk. Een eye-opener is de vraag of deze kwaliteit nou juist omhoog of omlaag zal gaan met meer mannen in het primair onderwijs. Oftewel: in hoeverre moeten we de instroom van mannen bevorderen, als sommigen misschien wel niet geschikt zijn. De discussie geeft inspiratie voor het volgende onderdeel: brainstormen over het verbeteren van stagebeleid.

Creatief Denken: Hoger stageniveau, een stoerdere school en bewustwording

Na een korte pauze zetten de trainers verschillende technieken voor creatief denken in om ideeën te genereren voor stagebeleid dat inspeelt op de behoefte van mannelijke studenten. Deelnemers mogen hun ideeën vrij inbrengen en deze worden allemaal op flip-overs geschreven door de trainers. Om de brainstorm telkens een nieuwe impuls te geven, wordt aan gevraagd om met een ander oog te kijken (hoe zou Gandhi of juist Holleeder dit aanpakken), de vragen om te keren (hoe kunnen we juist zoveel mogelijk mannelijke studenten weggagen bij de studie?) en te denken in extremen (hoe zou je ervoor kunnen zorgen dat er alleen nog maar mannen op de pabo zitten?).

De deelnemers storten zich met veel energie op deze inventarisatiesessie en aan het eind is de ruimte voor de helft gevuld met flaps. Hierop zijn, met betrekking tot stages, de volgende thema's te herkennen:

- Hogere eisen aan stagiairs én aan stagescholen. Studenten kunnen meer uitgedaagd worden door een norm te hanteren voor stages: eerst presteren, dan mag je stagelopen. De beste stages zijn voor de beste studenten. Het competitie-element zal mannelijke studenten motiveren. Voor stages moet wederzijds gesolliciteerd worden. Scholen moeten zich duidelijker profileren en bijvoorbeeld aangeven wat de man-vrouw verhouding is in het team. Een (regionale) stagebank waarbij scholen zichzelf promoten als stageschool en studenten solliciteren op stageplaatsen. Zowel studenten als scholen voldoen

- aan toelatingseisen zodat een hoger niveau en een betere match wordt bereikt. Het vak wordt hierdoor aantrekkelijker.
- Stagewensen pabo-studenten in kaart brengen. Om stagebeleid te kunnen verbeteren, is het nuttig om gestructureerd wensen en suggesties van studenten voor een beter stagebeleid te inventariseren.
 - Internationale stages: studenten leren dat er meer is dan de basisschool in de eigen regio, een extra uitdaging.
 - (Zij-)instroom: Het bevorderen van (zij-)instroom van mannen in het po door vo-leerlingen, studenten van andere studies en medewerkers uit andere sectoren kennis te laten maken met werken in het po. Onder andere door maatschappelijke stages in het po en gastlessen door studenten.
 - Bewustwording gedifferentieerd vakmanschap pabo's: Het bevorderen van bewustzijn van Pabo-docenten van hun rol als inspirator, in het bijzonder op aspecten van de studie en stage die (mannelijke) studenten in eerste instantie minder aanspreken, maar wel belangrijk zijn.
 - Bewustwording gedifferentieerd vakmanschap (stage)scholen: Bevorderen dat scholen zich bewuster worden van de wenselijkheid van een team met zowel mannelijke als vrouwelijke leraren en van de mogelijkheden om dat te bewerkstelligen. Mannen willen gewaardeerd worden om hun specifieke kwaliteiten en niet afgewezen worden vanwege hun gebrek aan 'vrouwelijke' kwaliteiten. Mannelijke studenten willen als mannen benaderd worden.
 - De basisschool stoerder maken: niet alleen het imago van individuele scholen kan verbeterd worden. De scholen moeten ook daadwerkelijk stoerder worden. Bijvoorbeeld door meer aandacht voor bewegingsonderwijs (tijdens stages).
 - Aantrekkelijker arbeidsvoorwaarden: hierbij kan gedacht worden aan betaalde stages, een laptop 'van de zaak', etc.

Tot slot gaan de aanwezigen in duo's op zoek naar de beste tips van de dag. Hiervoor zoeken twee duo's elkaar telkens op om hun goede ideeën uit te wisselen en presenteren daarna in 1 minuut hun beste vondst.

Naast bovengenoemde ideeën over stages zijn er ook een aantal tips geformuleerd die breder zijn dan stagebeleid alleen.

- Meer ruimte voor keuzes in vorm, tijdsindeling en vakken binnen de studie.
- Opleiding meer inrichten vanuit meervoudige intelligentie.
- Meer status en uitstraling voor het beroep door meer professionele ruimte.
- Minder reflecteren en meer verdieping in taakvakken.
- Duidelijke specialisatie jonger/ouder kind.
- Scholen, besturen en opleidingen nemen samen verantwoordelijkheid voor personeelsbeleid.
- Een basis-academie van twee jaar, daarna uitstroomprofielen.
- Nieuwe, juist bredere lerarenopleiding (po en vo) voor meer loopbaanperspectief en meer mobiliteit.